

УТВЪРЖДАВАМ:

Заместник-ректор по
учебната дейност
проф. д-р Матилда Александрова-Бошнакова

**КОНСПЕКТ
ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
ЗА ОКС „БАКАЛАВЪР“,
СПЕЦИАЛНОСТ „ПУБЛИЧНА АДМИНИСТРАЦИЯ“**

Модул 1. „Основи на публичната администрация / Сравнителна публична администрация“

1. Публична администрация – понятие, природа и характеристики. Публична администрация, власт и гражданско общество. Модели и теории на публичната администрация.
2. Устройство на публичната администрация – обхват и съдържание. Структура и функции на публичната администрация.
3. Централни органи на държавната власт. Централна държавна администрация.
4. Териториални органи на властта. Местна администрация на изпълнителната власт. Структура и функции.
5. Държавна служба и държавен служител. Прозрачност и контрол на дейността на публичната администрация.
6. Омбудсман – същност и характеристика, видове, механизъм на действие. Модели на институцията.
7. Реформите в публичното управление в сравнителен контекст. Административната реформа в България.
8. Етика и етично поведение в държавната администрация. Инструменти за стимулиране на етично поведение в държавната администрация.

Източници:

1. Христов, Хр., П. Павлов, П. Кацамунска, Основи на публичната администрация, УИ "Стопанство", С., 2007
2. Павлов, П., Св. Михалева. Основи на публичната администрация, ВСУ Варна, 2004

3. Кацамунска, П. Реформите в публичния мениджмънт в сравнителен контекст – модели и траектории, Авангард Прима, С., 2009
4. Кънdeva, E. Публична администрация, Изд. "Сиела", С., 2000

Модул 2: „Икономика и публичен сектор“

9. Икономически функции на държавата. Основания и граници на държавната намеса в икономиката.
10. Публичен сектор – място и роля в съвременното пазарно стопанство. Публични блага – същност и класификация. Търсене и предлагане на публични блага.
11. Фискална политика и публичен сектор. Държавно регулиране и фискална политика. Бюджет и бюджетна политика. Държавен дълг.
12. Данъци и данъчна политика. Данъчно облагане, ефективност и загуби. Данъчна реформа и фискална децентрализация.

Източници:

1. Статев, Ст. и кол. Икономика и публичен сектор, УИ "Стопанство", С., 2013
2. Браун, С., П. Джаксън. Икономика на публичния сектор. (адаптиран вариант). PSSA, С., 1998

Модул 3: „Международни институции и администрация“

13. Международни организации и администрация – същност, възникване и развитие. Принципи в дейността на международните организации.
14. Видове международни организации. Класификационни признания. Организационна структура на международните организации.
15. Универсални международни организации – възникване, цели, структура.
16. Специализирани международни организации – същност и видове. Международни финансови организации.
17. Регионални международни организации – същност и видове. Цели, принципи и характерни особености на регионалните международни организации.

Източници:

1. Стоенчева Цв. Международни организации и администрация, УИ „Стопанство“, С., 2011
2. Маринов, В. Международни икономически отношения: теория, система, политика, изд. „Стопанство“, С., 2006
3. Димова, Р. Международни икономически отношения, изд. „Стопанство“, С., 2011
4. Сотирова, Е., В. Иванова. Световна икономика, изд. „Тракия-М“, С., 2009
5. Георгиева, Е., К. Симеонов. Европейска икономическа интеграция, С. 2008

Модул 4: „Управление на инфраструктурни проекти“

18. Дефиниране на проект. Типология на проектите – видове, характеристика. Проектно управление – същност и функции. Жизнен цикъл на проекта – същност, модели.
19. Разработване на проекти. Анализ на средата – същност и методи. Анализ на заинтересованите страни – съдържание. Анализ на проблемите и целите –

- същност, съдържание, методи. Планиране на дейности и ресурси – обхват, съдържание.
20. Логически модел на проект – същност, съдържание. Елементи на логическата рамка на проекта – характеристика. Фактори, влияещи върху качеството на проекта.
21. Оценка на инфраструктурни проекти – видове, характеристика. Анализ „разходи-ползи“. Риск в оценката на инфраструктурните проекти – същност, видове, управление.
22. Финансиране на инфраструктурни проекти – основни принципи. Собствени източници на финансиране – видове, характеристика. Привлечени средства за финансиране – видове, характеристика. Финансови инструменти на ЕС.
23. Мониторинг на изпълнението на проекта – същност, цели, индикатори. Организация и технология на мониторинга. Контрол върху проект – същност, видове. Система за финансово управление и контрол. Оценка на изпълнението на проект – същност, характеристика.

Източници:

1. Даскалова, Т., Управление на инфраструктурни проекти, УНСС, Издателски комплекс - УНСС, С., 2022
2. Апостолов, Ал. Основи на проекта, „Проджекта“, С., 2004
3. Управление на проекти. Теория, практика, обучение, авт. кол., УИ „Стопанство“, УНСС, С., 2007

Модул 5: „Публична власт и политики“

24. Власть и государство. Происход на государства. Формы государственно устройства (унитарные государства, федерации, конфедерации). Государственная и публичная власть. Функции современного государства. Демократия, диктатура, тоталитаризм.
25. Политическая власть и политическая система. Разделение на власти и основные политические институты (парламент, правительство, судебная система). Парламентарное управление, президентские и полупрезидентские режимы.
26. Политические партии и выборы. Консервативные, либеральные и социалистические идеологии. Измерения лево – право в политике. Типология политических партий. Структура и функции партий. Выборочные права и цензовые. Основные избирательные системы.
27. Определение публичной политики. Концепции новой публичной администрации и политических сетей. Хорошее управление через публичные политики.
28. Процесс публичной политики. Оценка и мониторинг публичной политики.

Източници:

1. Вълчев, Д., Лекции по общая теория на държавата, „Сиела“, С., 2013
2. Тодоров, А. Елементи на политиката, НБУ, С., 2012
3. Манолов, Г., Държавата: теории, функции, структура, УИ „Паисий Хилендарски“, Пловдив, 2014

4. Томова, Т. Изработка на политики, програми, проекти. Наръчник за участници в процеса на политиките. С., Българско училище за политика, НБУ, 2008
5. Гочев, А., Анализ на политиките, „Албатрос“, С., 2015

Модул 6: „Мениджмънт на публичните разходи“

29. Публични разходи (ПР) и публични политики. Тенденции в развитието на ПР. Закон на Вагнер – емпирични доказателства. Принципи и подходи в управлението на ПР. Фискална дисциплина, разпределителна и производствена ефективност. Основни функции – планиране, организиране, контрол. Основни организационни форми.
30. Равнища на управление на ПР. Фискална децентрализация и финансово подпомагане. Фискален капацитет, фискални потребности и фискална позиция. Инструменти за финансово подпомагане. Видове субсидии. Ефекти и дефекти на фискалната децентрализация. Фискална илюзия.
31. Държавни разходи и държавен бюджет. Функционална бюджетна класификация. Структура и динамика на държавните разходи Структуриране на бюджета по единна разходна бюджетна класификация (ЕБК). Фискални правила. Основни форми на организация на държавните разходи.
32. Разходи на местните власти. Местни и делегирани от държавата дейности: стандарти, методика, администриране, ефекти. Разпределение на разходите на местно ниво. Критерии. Фискални правила. Институции и отговорности. Финансово състояние на общините. Общински дълг. Финансово оздравяване.
33. Бюджетна рамка – процедури, етапи и институции по управление на ПР. Етапи при консолидирането на ПР. Консолидирана разходна програма. Тенденции и динамика. Структура на разходите. Данъчни разходи.

Източници:

1. Манлиев, Г., Новият мениджмънт в публичния сектор, С., ИК, УНСС, 2017
2. Мъсгрейв, Р., П. Мъсгрейв. Държавни финанси - теория и практика. Изд. Отворено общество, София, 1998
3. Ненкова, П., Местни финанси, УИ „Стопанство“, С., 2009

Модул 7: „Местно самоуправление“

34. Същност и особености на местното самоуправление. Централизация, деконцентрация и децентрализация. Правна регламентация на местното самоуправление в България. Форми на местно самоуправление в европейските държави.
35. Общински съвет – състав, функции и правомощия. Актове на общинския съвет. Общински съветник – права и задължения. Постоянни и временни комисии – формиране и задачи.
36. Кмет на община – избор, правомощия и прекратяване на правомощията. Кмет на район и кметство – правомощия. Кметски наместник – пълномощия. Заместник-кмет на община и район – функции.

37. Общинска администрация – структура и функции. Служители в общинската администрация – обхват и функции. Дължност в администрацията – същност, видове, характеристика.
38. Услуги в местната администрация – видове местни услуги и области на предоставяне. Механизми и форми за предлагане на местни услуги.
39. Общинска собственост – обхват и видове обекти. Управление и разпореждане с общинска собственост. Стопанска дейност на общината – форми, характеристика.

Източници:

1. Даскалова, Т., Местно самоуправление, УНСС, Издателски комплекс - УНСС, С., 2022
2. Миланов, Ж. Местното самоуправление, Изд. „Юриспрес“, 2001
3. Спасов, Б. Общинско самоуправление (общинско право), ИК „СОФИ-Р“, С., 2000

Модул 8: „Институционална икономика“

40. Предмет на институционалната икономика. Стар и нов институционализъм. Основни течения на неоинституционализма.
41. Разбиране и система на институтите. Норми, правила, институти. Система на институтите и йерархия на правилата.
42. Икономическа теория на договорите. Понятия, подходи и класификация на договорите. Асиметричност на информацията и морален риск. Специфичност на институтите.
43. Икономическа теория на държавата. Теоретични подходи към определяне на държавата. Модели на държавата.
44. Институционални промени. Модел на Д. Норт за институционалните промени. Зависимост от предходния път на развитие. Институционални реформи.

Източници:

1. Седларски, Т. Нова институционална икономика. УИ "Св. Климент Охридски", 2013
2. Попов, Т., Т. Седларски. Институционална икономика. Възможности и неизползван потенциал. УИ "Св. Климент Охридски", 2012

Модул 9: „Управление на публичния сектор“

45. Същност и характеристики на публичния сектор. Насоки за промяна на управлението на публичния сектор. Същност и видове организации в публичния сектор. Състав и структура на публичните организации.
46. Финансиране на организацията в публичния сектор. Функции на публичните финанси. Източници на финансиране. Държавен бюджет и бюджетен процес. Програмно бюджетиране. Потребителски такси за публични услуги.
47. Концесии като форма за управление и стопанисване на публична собственост. Видове концесии. Механизъм за предоставяне на концесия. Определяне на концесионер. Договорни отношения при концесиониране.
48. Обществени поръчки в публичния сектор - същност, характеристика, обекти. Възложители и изпълнители на обществени поръчки. Механизъм за предоставяне на обществени поръчки. Възлагане на малки обществени поръчки.

Източници:

1. Христов, Хр. Управление на публичния сектор, УИ "Стопанство", С., 2008
2. Георгиев, Л. Маркетинг и мениджмънт на местната администрация, НБУ, С., 2005
3. Танев, Т. Стратегическо управление на публичната сфера. „Военно издателство“, С., 2008

Модул 10: „Маркетинг в публичния сектор“

49. Развитие на маркетинга и ролята му в публичния мениджмънт. Предпоставки за приложение на маркетинга в публичния сектор.
50. Разработване на маркетингова стратегия в публичния сектор. Избор на целеви пазар. Управление на маркетинговите дейности.
51. Характеристика на маркетинговите инструменти за въздействие в публичния сектор. Маркетинговият микс в публичния сектор.
52. Иновации в маркетинговия инструментариум и възможности за прилагане в публичния сектор.

Източници:

1. Стоенчева, Цв. Маркетинг в публичния сектор, ИК – УНСС, С., 2013
2. Георгиев, Л. Маркетинг и мениджмънт на местната администрация, НБУ, С., 2005
3. Котлър, Ф., А. Андреасен. Стратегически маркетинг за нестопанските организации. „Класика и стил“, С., 2005

Модул 11: „Социална политика и администрация“

53. Същност на социалната политика – дефиниране и принципи. Европейски социален модел. Социална политика в областта на доходите. Формиране на доходите на домакинствата. Издръжка на живота. Данъчно регулиране на доходите на домакинствата.
54. Задължително обществено осигуряване и администрация. Същност и принципи. Система за функциониране на задължителното обществено осигуряване. Администрация. Механизъм на държавното обществено осигуряване.
55. Задължително пенсионно осигуряване на работниците и служителите. Видове пенсии. Администриране отпускането на пенсии. Допълнително пенсионно осигуряване – задължително и доброволно.
56. Здравно осигуряване. Същност и видове здравно осигуряване. Здравноосигурителни модели. Механизъм на задължителното здравно осигуряване. Администрация на задължителното здравно осигуряване. Доброволни фондове за здравно застраховане.
57. Социално подпомагане и администрация. Същност и форми на социалното подпомагане. Социални услуги на лицата и семействата. Администрация на социалното подпомагане.

Източници:

1. Христов Хр. Социална политика и администрация, УИ Стопанство, С., 2008
2. Христосков, Й. Реформите в социалното осигуряване (предизвикателства и решения). ВУЗФ, С., 2010

Модул 12: „Административно право и процес“

58. Административноправни норми и отношения. Субекти на административното право.
59. Административен акт - понятие, видове, действие. Условия за редовно действие на административните актове – законосъобразност и целесъобразност.
60. Административнонаказателна отговорност. Административно нарушение. Административно наказание.

Източници:

1. Горанова, И., Н. Христова. Административен процес, ИК-УНСС, С., 2014
2. Лазаров, К. Административно право, "Фенея", С., 2011
3. Дерменджив, Ив., Д. Костов, Д. Хрусанов. Административно право на Република България. Обща част., "Сиби", С., 2012

Катедра „Публична администрация“

2023 г.